

Üniversite Sanayi İşbirliğinde Savunma Sistem Tedariklerinin Sağlayabileceği Fırsatlar

E. Mu. Tuğg. Aytekin ZİYLAN

Fırsatlar

- Dünyanın bütün sanayileşmiş ülkelerinde devletler, kamu alımlarında ulusal şirketlerini kayırmak suretiyle; sanayi altyapılarını ve ulusal teknoloji yeteneklerini yükseltmeyi; **kamu tedarik politikası olarak uygulamaktadırlar.**

Fırsatlar

Kamu alımları ulusal teknoloji geliştirilmesi için çok önemlidir ve **bu amaçla kullanılmaktadır.**

Fırsatlar

- Kamu ihalelerinin önemli bir bölümünü de askeri ihaleler oluşturmaktadır.
- Ulusal sanayinin geliştirilmesi, **üniversite-sanayi işbirliğinin gerçekleştirilmesi** için askeri sistem tedariklenin sağlayabileceği fırsatları şöyle sıralayabiliriz

Fırsatlar

-1-

Askeri sistemlerin tedarikleri **uluslararası serbest ticaret anlaşmalarına tabi değildir.**

Askeri sistem tedariklerinde her ülke hükümandır.

Bu nedenle de askeri sistem tedarikleri ulusal teknoloji geliştirilmesi için mükemmel fırsatlar sağlamaya aday bir alandır.

Fırsatlar

-2-

Artık genellikle yazılım kontrolunda çalışan savunma sistemlerinin **yabancılardan alınanlarına güvenilmemektedir**. Dolayısıyla olabildiğince çok savunma sistemini kendimizin üretmesi gereklidir.

Fırsatlar

-3-

Ayrıca silahlı kuvvetlerimizin kullanımına arz edeceğimiz **savunma sistemlerinin en ileri, uç teknolojileri kullanan sistemler olması da şarttır.** Bizim olsun da zarar yok teknolojisi biraz geri olsun da diyemeyiz.

Bu da sanayicinin üniversiteyle işbirliği yapması için bir nedendir

Fırsatlar

-4-

Savunma sistemleri de artık, diğer bir çok alanda olduğu gibi, **yazılım kontrolunda çalışan** sistemlerdir. Ve yazılım kontrolunda çalışan sistemlerin, klasik tedarik usulleriyle satın alınamıyacağı artık kesinlikle kabul edilmiştir.

Bunun yerine, önce kaba bir şartname hazırlanarak “**sistemleri kullanıcı ile sanayicinin birlikte**” geliştirdiği “**Evrimsel Tedarik**” (evolutionary acquisition) yöntemi uygulamasına geçilmiştir.

Evrimsel Tedarik

- Bu yöntemde sistem “yap-dene-yeniden yap” (**build a little-test a little**) yöntemiyle geliştirilirken **sanayici ve kullanıcının arasına üniversitelerin de katılması adeta, eşyanın tabiatına uyulması gibidir.**
- O zaman da savunma sistemlerinin geliştirilmesinde **üniversite sanayi işbirliğini uygulamak** en doğru hal tarzı olmaktadır.

Ülkemizde Durum :

- Bizde durum biraz farklıdır. Türkiye'nin kamu ihale yasasının amacı sadece "kamu maliyesinin korunmasıdır." Oysa ulusal sanayinin ve **özellikle ulusal teknoloji geliştirilmesinin desteklenmesi de kanunun amaçları arasında olmalıdır.**

Kamu Alımları

- Nitekim BTYK
- “Türkiye’de kamu alımlarının ülkemizin bilim, teknoloji ve sanayileşme yeteneklerini yükseltme amacıyla yapılmadığını” belirtmiştir.

Teknoloji Politikası

- Ülkemizde 1975’de başlatılan savunma sanayiini güçlendirme girişimi maalesef, başlangıçta ulusal teknoloji geliştirilmesini amaçlamıyordu. Dolayısıyla üniversite-sanayi işbirliği genelde düşünülmemiştir. SAGEB’in (daha sonra SSM) teknoloji politikası “teknoloji sahibi yabancıların Türkiye’de bir Türk ortakla üretim yapması” şeklindeydi

Aselsan

- Ülkemizde ulusal savunma sanayinde Üniversite-Sanayi İşbirliğini ilk başlatan ve etkin bir şekilde uygulayan müteveffa **Hacim Kamoy'un** yönetiminde Aselsan olmuştur .
- Elk.Harp.
- KMS
- Tasmus
- Gece Görüş

Tek Müşteri Silahlı Kuvvetler

- Doğru olan bu Aselsan uygulamasının tüm sistem üreticilerine yaygınlaştırılması çok kolaydır. Çünkü savunma sistemlerinin **müşterisi tektir, silahlı kuvvetler.**
- İhracat ikinci pazarlama olanağıdır ama zordur.

Tek Müşteri Silahlı Kuvvetler

- Dolayısıyla tek müşteri olmanın verdiği avantajla Savunma Bakanlıkları müşteri karşısında çok güçlüdür ve şartnamelere koyacakları hükümlerle, sağlayacakları teşviklerle sanayiciyi üniversitelere kolaylıkla yönlendirebilirler.

Tek Müşteri Silahlı Kuvvetler

- Savunma Bakanlıkları satın alacakları sistemlerin ulusal teknolojiyle geliştirilmesini sağlayabilirler. Hiçbir uluslar arası anlaşma buna engel değildir çünkü, **savunma sanayi özeldir.**

Sav.San.Özelliği

- **Ancak; Türkiye’de bugün özelliği olması gereken savunma sanayiine bu şekilde bakmayan ve etkili olan önemli bir görüş vardır.**

Sav.San.Özelliği

- Bu görüŖe göre; Türkiye’de Türk Ticaret ve Yabancı Sermayeyi TeŖvik Yasalarına göre kurulan her Ŗirket Türk Ŗirketi sayıldığından Ŗirketleri savunma sanayii sektöründe de “ulusal Ŗirket”, “yabancı” ve “yabancı ortaklı Ŗirket” diye ayırmak olası değildir.

Sav.San.Özelliği

- **Bu görüş yanlıőtır.** Ulusal teknoloji geliştirilmesine engel olur
- **Bu görüş savunma sanayinin özel olduğunu hesaba katmamaktadır.**

Sav.San.Özelliği

- Bu yanlış görüş; amacı ;savunma sistem tedariklerinin ulusal teknolojinin geliştirilmesini desteklemek bunun için de üniversite-sanayi işbirliğinin oluşmasını sağlamak olan “Savunma Sanayi Politikası ve Stratejisi Esasları”nın (TSSPSE) bu amacına ulaşmasına engel olacak şekilde kaleme alınmasına neden olmuştur..

TSSPSE

- TSSPSE savunma alımlarını; “**milli olması gerekenler**”, “**kritik olanlar**” ve “**diğerleri**” diye üçe ayırıp her bölümü ayrı ayrı tedarik yöntemine bağlamakta, örneğin milli olması gereken sistem/teknolojilerin milli firmalardan tedarikini emrederek, milli (ulusal) teknolojinin gelişmesine doğrudan katkı sağlayabilme olanağını bize vermektedir.

TSSPSE

- Bu çok önemlidir. Doküman “cektir”, “caktır” demek yerine teknoloji geliştirilmesini tedarik sürecinin bir parçası yapmaktadır.
- **Ama maalesef TSSPSE uygulanmamaktadır.**

TSSPSE

- Sebebi de MSB'lığının her yıl yayınlaması gereken **“milli” ve “kritik” sistem/teknoloji listelerini yayınlamamasıdır.** Oysa her ülke bunu yayınlamaktadır.

TSSPSE

- Eğer ¼lkede Ar-Ge'ye ayrılan kaynakların optimum verimle kullanılması isteniyorsa; bu liste mutlaka yayımlanmalıdır.

Yayımlanmış olsa her tedarik işleminde ulusal teknoloji geliştirilmesi desteklenmiş olacaktır.

Milli-Ulusal Sıfatları

- Ülke olarak bir diğer eksikimiz de “**milli**” veya “**ulusal**” kelimelerinin kullanılmasından anlamsız bir **çekingenliğimizin olmasıdır.**

Milli-Ulusal Sıfatları

- Bizde maalesef savunma sistem alımları için hazırlanmış olan **TSSPSE de bile** “milli” kelimesinin kullanılması engellenebilmiştir. TSSPSE’nin TOBB kanalıyla görüş için sanayicilere gönderilen taslak dokümandaki bütün “**milli şirket**” deyimleri, sonradan “**yerli**”, “**Türk**”, “**yurtiçi**” kelimeleri ile değiştirilmiştir. Yani, Türkiye’de Türk yasalarına göre kurulan her şirket Türk şirketi sayılmıştır.

Milli-Ulusal Sıfatları

- Örneğin; TSSPSE'nin 6Bc maddesi aynen şöyle demektedir. “**Yabancı teknolojilerden yararlanma durumunda bu teknolojinin yerli savunma sanayii tarafından özümsemişi asıl gayedir. Satın alınan teknolojiler yerli savunma sanayii tarafından özümsemişikten sonra bir üst düzeyde üretilmesi MSB'ce desteklenir.**”

Milli-Ulusal Sıfatları

- TSSPSE'nin bu maddesinin taslak metindeki şekli çok mantıklı idi ve aşağıdaki gibiydi:
- “Yabancı teknolojilerden yararlanma durumunda bu teknolojileri **millileştirmek asıl gaye olacaktır**. Bunun için satın alınan teknolojilerin **milli şirket tarafından özümseindikten sonra bir üst düzeyde üretilmesi MSB'ce desteklenecektir**”.

Eğitim

- **Savunma sanayinin özelliğinin olduğu eğitim yoluyla benimsetilmelidir.**

Eğitim

- Eğitim konusu olması gereken diğer bir husus da “milli veya ulusal” kelimelerinin kullanılmasıyla ilgilidir. Bürokraside bu kelimelerin kullanılmasından açıkça kaçınılmaktadır. SSM'nin son uygulamaları hariç..

Eğitim

- Örneğin; eski 2886 sayılı Devlet İhale Yasasının . “Tekliflerin Değerlendirilmesi ve İhale Kararları, Uygun Bedelin Tespiti” başlıklı “ikinci bölümünün” 28/4 maddesinde ihale tekliflerinin değerlendirilmesinde “**milli firmalar lehine hangi orana kadar ayırım yapılabileceği Bakanlar Kurulunca tespit edilir**” denilirken **milli** sıfatı kullanılmaktadır.

Eğitim

- Uygulama için çıkartılan Bakanlar Kurulu Kararında, “**milli**” sıfatı yerine “**yerli**” sıfatı kullanılmış ve **yerli firmalar lehine** %15’e kadar avantaj sağlanabilir denilmiştir.

Eğitim

- Görüldüğü gibi yasa koyucunun “**milli**” sıfatını kullandığı yerde Bakanlar Kurulu kararı “**yerli**” sıfatını kullanmıştır. Oysa ülkemizde üniversite-sanayi işbirliğini ve ulusal teknolojimizi savunma sanayinin özelliğinden yararlanarak geliştirmek istiyorsak bizim de **her ülke gibi** milli (ulusal) sıfatını kullanmamız gereklidir.

Eğitim

- **Ulusal sanayimizin ve 6zellikle savunma sanayimizin gelişmesi için ulusal firmalarımızın teknoloji geliştirme merkezlerimizin kayrılmasının ve desteklenmesinin şovenizm olmayacağı, bu yolda çaba sarfedilmesinin gerekli olduğu yine bir eğitim konusu olmalıdır.**

Eğitim

- Ayrıca 2886 sayılı İhale yasamızın milli firmaları kayıran tek maddesi olan 28/4 **HİÇ UYGULANMAMIŐTIR.**

Eğitim

- Dikkat edilirse burada bürokrasi yasada bulunan ülke yararına bir hükmü uygulamamıştır. Bunun nedenleri araştırılmalı ve eğitimle doğru yol gösterilmelidir.

Eğitim

Kanımca bürokrasimizde;

- **ulusal teknolojinin önemi,**
- **nasıl kazanılabileceği,**
- **savunma sanayinin ulusallığını savunmanın**
şovenizm olmayacağı vb. konularında,
yeterli kültür oluşmamıştır. Bu nedenle bunu
bir eğitim ihtiyacı olarak sunuşuma eklemeyi
uygun buldum.

Eğitim

- Nitekim ¼lkemizde tedarik personelinin eğitimi konusu ele alınmış bulunmaktadır. Bu eğitimin amaçlarında birinin “ulusal kaynakların optimum verimle kullanımı, ¼lkemizin teknolojik d¼zeyinin y¼kseltilmesi” olduğunu değerlendiriyorum.
- ABD’de olduğu gibi.

SONUÇ

- Sonuç olarak; Kamu Tedarik Kanunumuz ve Türk Savunma Sanayi Politikası ve Stratejisi Esasları, ulusal teknoloji geliştirilmesini **desteklememekte** ve bürokrasimizin bazı kesimlerinde etkin olan, **Türkiye’de Türk yasalarına uygun olarak kurulan her şirketi Türk sayıp milli şirketlere ayrıcalık tanımayan görüş**, savunma sistem tedariklerinin üniversite-sanayi işbirliğinin ve ulusal teknolojinin geliştirilmesine engel olacak niteliktedir.

SONUÇ

- **Amacımız ülke teknolojisini geliştirmekse ulusal/milli demek zorundayız.** Bunu demenin şovenizm olmayacağı bir eğitim, öğrenim konusu olmalıdır. **Sanayileşmiş ve sanayileşmeye çalışan her ülkenin yaptığı gibi.**

